

Bogusława Bednarczyk

WPROWADZENIE

Zapewnienie bezpieczeństwa wewnętrznego jest jednym z podstawowych celów integracji europejskiej. UE wspiera państwa członkowskie w zakresie utrzymania porządku publicznego i ochrony bezpieczeństwa wewnętrznego. W ostatnich 20 latach w tym obszarze odnotowano duże zmiany: zrodziło się wiele inicjatyw, programów politycznych oraz instrumentów prawnych na szczeblu Unii.

Traktat z Lizbony nadał wielkie znaczenie utworzeniu przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości. Wprowadził szereg nowych istotnych elementów: skuteczniejszą i bardziej demokratyczną procedurę podejmowania decyzji, która stanowiła odpowiedź na zlikwidowanie podziału na filary i przyczyniła się do zwiększenia odpowiedzialności i legitymizacji działań UE, rozszerzenia uprawnień Trybunału Sprawiedliwości oraz podkreślenia nowej roli parlamentów narodowych. Prawa podstawowe zostały wzmocnione dzięki karcie praw podstawowych UE, która obecnie jest prawnie wiążąca, oraz przez zobowiązanie Unii Europejskiej do przystąpienia do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

Zapewnienie ochrony i promocji określonych wartości stało się jednym z podstawowych celów integracji europejskiej. Wśród wspomnianych wartości szczególne miejsce zajmuje demokracja, poszanowanie praw człowieka i podstawowych wolności oraz państwa prawa. Z kolei po dekadach zdecydowanej dominacji integracji gospodarczej w strukturach Wspólnot Europejskich, wraz z powstaniem Unii Europejskiej kwestie związane z szeroko rozumianym bezpieczeństwem – zarówno samej Unii, jej państw członkowskich, jak i jej oby-

wateli – stały się jednymi z głównych obszarów współpracy państw członkowskich UE, a wg niektórych badaczy wysunęły się na czoło procesu integracji europejskiej.

Niniejszy numer „Krakowskich Studiów Międzynarodowych” wskazuje na wielowątkowość i złożoność uwarunkowań, jakie stoją przed Unią Europejską w obliczu wyzwań natury ekonomicznej, społecznej i politycznej, a zarazem na charakter i skalę problemów, z którymi boryka się współczesna Europa, aby rzetelnie i skutecznie chronić prawa i wolności swoich mieszkańców. Unia Europejska nie ma wprawdzie charakteru struktury państwowej, lecz nie jest także klasycznie rozumianą organizacją międzynarodową. Reprezentowane przez nią cechy pozwalają określić ją jako byt oryginalny, charakteryzujący się ogromną skalą różnego typu powiązań integracyjnych. Powiązania te są znacznie silniejsze niż w przypadku jakiegokolwiek innego ugrupowania integracyjnego i sprawiają, że Unia – traktowana jako całość – może występować na arenie światowej jako odrębny uczestnik stosunków międzynarodowych. Powoduje to, że znacznie bardziej nadaje się ona do porównań z podstawową kategorią tych uczestników, a więc z państwami, niż z organizacjami czy ugrupowaniami międzynarodowymi, mającymi znacznie luźniejsze struktury oraz zdecydowanie mniejsze kompetencje niż UE.

Prezentowane artykuły ukazują rozwój polityki bezpieczeństwa wewnętrznego UE, jej najważniejsze założenia i wyzwania na nadchodzące lata. Nie można też zapominać, że wolność, bezpieczeństwo i sprawiedliwość to cele, które należy realizować równolegle. Aby je osiągnąć, wszystkie środki bezpieczeństwa powinny zawsze szanować demokrację, praworządność i być zgodne z prawami podstawowymi jednostki, zasadami konieczności i proporcjonalności oraz podlegać właściwemu nadzorowi demokratycznemu. Teksty przedstawiają aksjologiczne oraz funkcjonalne aspekty problemów związanych z funkcjonowaniem przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości Unii Europejskiej – wynikających z narastającego konfliktu pomiędzy dążeniem UE do zapewnienia praw podstawowych z jednej strony i do umacniania bezpieczeństwa wewnętrznego państw członkowskich z drugiej. Autorzy wskazują na różnorodne działania Unii Europejskiej prowadzone w ramach przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, w których dopatrzeć się można także pewnej sprzeczności wynikającej z konfliktu pomiędzy odmiennymi wartościami, w oparciu o które przestrzeń ta jest budowana.

Spśród wyzwań XXI w. migracje i wielokulturowość stają się zjawiskami szczególnie istotnymi w ramach poszukiwania europejskich priorytetów pomiędzy ochroną praw i wolności człowieka a zapewnieniem bezpieczeństwa w sytuacji narastającego kryzysu społecznego i politycznego. Migracje i wielokulturowość nie są niczym nowym dla państw europejskich. Tym, co nadaje im obecnie szczególny charakter, jest ich intensywność oraz nieznany dotąd wpływ na politykę zarówno poszczególnych państw, jak i całych regionów. Kryzys mi-

gracyjny, który dotyka Europę od 2015 r. jest największy po II wojnie światowej i nic nie wskazuje na to, aby w dłuższej perspektywie miał osłabnąć. Bezradność Unii Europejskiej w zakresie walki z kryzysem obudziła w Europie skrajne prawicowe nastroje. W wielu krajach to partie sprzeciwiające się przyjmowaniu uchodźców i imigrantów nadały ton kampaniom wyborczym i wyprowadziły na ulice setki tysięcy ludzi. W tym kontekście na szczególną uwagę zasługuje także fakt, iż związki między migracją a bezpieczeństwem stanowią od dawna istotny element współczesnych stosunków międzynarodowych. Polityka imigracyjna będzie skuteczna, jeżeli będzie opierać się na skutecznej polityce integracyjnej. Choć kompetencje te leżą przede wszystkim w gestii państw członkowskich, Unia Europejska powinna wspierać działania rządów krajowych, władz lokalnych i społeczeństwa obywatelskiego, zaangażowanych w złożony i długoterminowy proces propagowania integracji i wzajemnego zaufania.

Biorąc pod uwagę fakt, iż kryzys imigracyjny to obecnie jedno z najpoważniejszych wyzwań, przed którymi stoi Unia Europejska, a w samej Europie brak wypracowanej, skutecznej i jednolitej polityki integracyjnej wobec narastającej fali imigracji, Redakcja „Krakowskich Studiów Międzynarodowych” postanowiła sięgnąć do doświadczeń polityki integracji wielokulturowej wypracowanych od dziesięcioleci w społeczeństwie Australii. Europejski kryzys polityki imigracyjnej i integracyjnej wymaga weryfikacji i zharmonizowania priorytetów w zakresie działań w płaszczyźnie wolności i bezpieczeństwa, a obszerne studium analityczne dra Seweryna Ozdowskiego – prof. honorowego Uniwersytetu w Sydney, prezesa Australijskiej Komisji Wielokulturowości i wieloletniego Rzecznika Praw Obywatelskich Australii – przedstawiające historię kształtowania się wielokulturowej społeczności Australii oraz problemy integracji wielokulturowej, stanowi niezwykle cenny przykład zastosowania odpowiednich mechanizmów społecznych, ekonomicznych i edukacyjnych w procesie integracji opartej na równości szans i respektowaniu praw jednostki, a także precyzyjnym określeniu granic praw i zobowiązań wobec państwa spoczywających na wszystkich grupach społecznych i etnicznych.

W okresie wielkiego kryzysu migracyjnego zostają wystawione na próbę idee integracji europejskiej oraz solidarności. Praktyka okazała się daleka od wartości zapisanych w katalogach praw człowieka Unii Europejskiej czy Rady Europy. Odnosząc się bezpośrednio do kryzysu europejskiego związanego z masowym napływem imigrantów i uchodźców w latach 2015–2016, autor ocenia – w oparciu o doświadczenia australijskiego systemu imigracyjnego i jego sukcesy w integracji migrantów i uchodźców z australijskim społeczeństwem – że ogromnie istotne jest zrozumienie i długoterminowe zaangażowanie na rzecz skutecznej polityki integracji, oraz podkreśla, że jej powodzenie zależy przede wszystkim od poziomu lokalnego: znacznie łatwiej byłoby zapewnić współpracę i solidarność, gdyby uczyniono więcej w zakresie praktycznych i pragmatycznych rozwiązań. W sprawach związanych z integracją powinno się korzystać

z rozległej wiedzy władz lokalnych i regionalnych. W konkluzji swoich rozważań autor podkreśla, że aby reforma europejskiej polityki migracyjnej się powiodła, niezbędna jest konsekwentna integracja migrantów w społeczności lokalnej. W związku z tym Unia musi realizować niezbędne w tym obszarze działania na poziomie krajów członkowskich, ze szczególnym uwzględnieniem społeczności lokalnych.

Przeprowadzona przez dra Ozdowskiego wnikliwa analiza złożonych zjawisk demograficznych i migracyjnych zachodzących w Australii, w których swój udział mają także Polacy, oraz odniesienia do przyczyn braku skutecznie funkcjonującej europejskiej strategii integracji wielokulturowej w Europie – stanowić może cenny wkład do europejskiej debaty na temat wyzwań, jakie niosą współczesne procesy modernizacyjne. Promocja australijskiej myśli naukowej poprzez niniejszą publikację może rozpocząć nowy okres w międzynarodowych dyskusjach na temat migracji i wielokulturowości. Materiał przedstawiony przez dra Ozdowskiego zawiera, oprócz głęboko merytorycznego przedstawienia problemu, także część ocenną, która odnosi się do szans i zagrożeń stojących dziś przed Europą.

W opinii Redakcji znamienne jest, że wielokulturowość stała się nie tylko elementem oficjalnej polityki i przedmiotem badań akademickich, lecz wpłynęła także na nowe podejście do zjawisk społecznych oraz na styl życia współczesnych Australijczyków, sytuując ten kraj na wyjątkowej pozycji w skali globalnej. Temat szczególnego modelu polityki wielokulturowości przyjętego i realizowanego w Australii jest rzadko podejmowany w ramach studiów migracyjnych w Europie, dlatego mamy nadzieję, że opublikowany artykuł dra Seweryna Ozdowskiego choć częściowo przyczyni się do wypełnienia luki w wiedzy w tej dziedzinie.

Intencją autorów publikujących teksty w niniejszym numerze „Krakowskich Studiów Międzynarodowych” jest ukazanie dokonanych już zmian i przeobrażeń obecnie zachodzących w procesach poszukiwania właściwych europejskich priorytetów w trudnym okresie, kiedy wybór pomiędzy bezpieczeństwem a wolnością nastęrcza dylematy nie tylko społeczne i polityczne, ale również głęboko moralne. Tematyka publikowanych tekstów jest dość zróżnicowana. Wiąże się to z różnorodnymi zainteresowaniami naukowymi autorów oraz z wielowątkowością tematu europejskich wartości i różnych priorytetów we wszystkich grupach krajów – rozwiniętych gospodarczo i rozwijających się. W krajach rozwijających się jest to przede wszystkim chęć ułatwienia i przyspieszenia procesów rozwoju gospodarczego, który przebiega na wielu płaszczyznach. W procesie integracji nakładają się na siebie problemy ekonomiczne, polityczne, społeczne, militarne, prawne i organizacyjne. Kształtuje się wspólny mechanizm decyzyjny państw integrujących się oraz narasta zakres różnorodnej wymiany i regulacji działań wśród uczestników. Dotychczasowe doświadczenia działań integracyjnych dowodzą, że dopiero w określonych warunkach historycznych, materialnych i mentalnych można w sposób efektywny realizować międzynarodową in-

tegrację regionalną z pożytkiem dla jej uczestników, a jednocześnie bez szkody dla otoczenia zewnętrznego.

Kwartalnik „Krakowskie Studia Międzynarodowe” zawiera prace autorów polskich i zagranicznych, które są publikowane w języku polskim oraz w językach kongresowych. „Studia” – kierowane do grona osób zainteresowanych problematyką prawną, politologiczną i kulturoznawczą, a także zagadnieniami współczesnej ekonomii – uzyskały 9 punktów w systemie ewaluacji czasopism naukowych MNiSW. Wszystkie zamieszczane w kwartalniku prace są recenzowane. Niniejszy numer został stworzony przez naukowców i doktorantów Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego oraz badaczy współpracujących z naszą uczelnią od wielu lat. Tom zamykają Varia oraz sprawozdania z najważniejszych konferencji naukowych, w których uczestniczyli pracownicy uczelni w 2016 r.

Czekamy na wszelkie uwagi i opinie. Zapraszamy do współpracy.